

drene tabe Følelsen for Ansvarret. Jeg tror, at det er et af de Stiford, hvormed man mere daarer end oplyser. Naar vi nu endelig komme til det, som det ærede Medlem egentlig vil, saa siger han jo, at det, han vil, er at have Familiens Ret. Tror han da, at han vil kunne gjøre det derved, at der oprettes en Friskole, eller tror han, at han derved naaer, at Statskolerne overalt ophæves og blive gjorte til Friskoler? Vil da det, at Forældrene kunne vælge imellem to Skoler, altid kunne tilfredsstille dem? Naar de alligevel, som det ærede Medlem vil indrømme, ere nødte til at sende Børnene til en af de to Skoler, saa ville de have Følelsen af den samme Lvang, og saa vil den samme Ligegeylbigheid indtræde, forsaavidt der kan være Tale om Ligegeylbigheid; der bliver ikke den mindste Forskjel. Nei, skulle vi gjøre det Skridt fuldt ud, saa maa vi sige: Bort med alt Skolevæsen, lad Forældrene selv blive enige om, hvorledes de ville undervise deres Børn, saa have vi det fulde Ansvar, saa vilde maaske ogsaa Ansvarret hos Nogle gjøre sig stærkere gjældende, men saa tror jeg rigtignok ogsaa, at en stor Del af Folket vil blive opbragen i Bankundighed, og at de bittere Frugter af dette System snart vilde gjøre sig gjældende. Det ærede Medlem siger, at det vil han heller ikke, han vil ikke gaa saa vidt, han vil ikke ødelægge Statskolen, han vil kun, at Vind og Veir skulle være lige, at Sol og Luft skulle komme Friskolen og Statskolen i lige Grad tilgode. Ja, deri kan jeg være enig, og naar jeg før hørte det ærede Medlem saa stærkt og varmt udtale sig i denne Retning, saa kunde jeg ogsaa være enig deri, men Spørgsmaalet er hvorledes? Det have vi ikke hørt af det ærede Medlem. I Udvalget har det ærede Medlem og hans Meningsfæller ikke hjulpet os til nogen praktisk Løsning af Spørgsmaalet, de havde det samme Standpunkt, som da man i sin Tid vilde afvise et lignende Lovforslag ved 1ste Behandling. Det Samme var Tilfældet i et andet Udvalg, hvor vi næsten ikke holdt noget Møde. Vi have haft et tredie Udvalg, hvorfra vi dog fik en Betænkning, i 1873, men den var af den Natur, at dens eneste Resultat var, at den kunde give Anledning til Angreb paa et forhenværende Medlem. Ellers var den holdt i stor Ubestemthed, og saa kom der, ikke i Begyndelsen, men til Slutningen et Forbehold, hvori de ærede Medlemmer sagde: Vi have understrevet denne Betænkning, men vi forbeholde os afvigende Meninger om flere forskjellige Ting, saa at det stod Enhver frit for at falde fra. Denne Betænkning sagde altsaa ikke det Allermindste, og naar det ærede Medlem, for dog at tage det med i Parenthes, deraf tog Anledning til at gjøre et Angreb paa et forhenværende Medlem, som forøvrigt aldrig har været min Meningsfælle, forekommer det mig fuldstændig uretfærdigt, thi det ærede Medlem havde tidligere offentlig

udtalt sig i den Retning hvori han ogsaa nu udtalte sig. Han understrev i sin Tid en Adresse, som fra Hr. Børnbal tilligemed Andre blev indsendt her til Folkethinget. Jeg husker det meget nøie, for jeg bebrejdede ham det dengang. Da svarede han: I en politisk Kamp maa man opgives meget af sin personlige Overbevisning for at holde Partiet sammen. Nu vil jeg bede det ærede Medlem med Haanden paa Hjertet sige, om han aldrig har stemt paa Noget, som han egentlig ikke mente, fordi det var en Partisag. (Bernsen: Nei!) Det glæder mig paa det ærede Medlems Begne; men jeg tror, der er meget Saa her i Thinget, der kan sig sig fri derfor. Det ærede forhenværende Medlem, jeg altsaa omtalte, havde tidligere haft en anden Mening, og den vedgik han nu ved dette offentlige Møde. Mig forekommer det meget rosværdigt, at han sagde: Beruset af Partilidenstaber understrev jeg Noget, som jeg egentlig ikke mente, men nu holder jeg mig til det, der oprindeligt var og egentlig er min Mening (En Stemme: Sagde han det under Mødet?) Nei, men det laa i hans Handling, og hvis det ærede Medlem ikke kan forstaa det af de Fakta, jeg her har fremsøgt, gjør det mig meget ondt; jeg tror det fremgaar tydelig og bestemt deraf. Altsaa det er den Gang, det ærede Medlem stadig er gaaet, og jeg vil nu ikke som et æret Medlem her foran, der kan læse i Folks Hjertes og Myrer, undersøge, hvad Motiverne kunne have været hertil, men det ser svært ud til, som om det ærede Medlem i sin stærke Begeistring for Friskolen og dens Udvikling egentlig nærmest gaar ud paa at forhindre enhver Reform af det bestaaende Skolevæsen. (Bernsen: Det er De aldeles ikke berettiget til at sige; jeg vil have en stykkevis Reform.) Ja, men det ærede Medlem indskrænker disse Stykker til noget meget Lidt, som ikke har særdeles meget at betyde. Dette er jo ogsaa en stykkevis Reform. Vi komme nu altsaa til det, man vil opstille som Noget, der skulde give Ligelighed mellem de to Arter af Skoler, for at der, som man siger, kan komme den rette Konkurrence imellem dem. Jeg vil nu sige, at en Konkurrence paa dette Øbet er jeg ikke saa stor en Ynder af, thi naar to Lærere hver for sig skulde søge at trække saa mange Børn til sig som muligt, og det har stor Betydning for deres pekuniære Indtægter, er jeg meget bange for, at der menneskelig set let kan fremkomme meget uheldige Elementer eller Forsøg paa at vinde Børnene ad urigtig Wei og derigjennem Forældrene. Men lad nu dette staa hen. De skulle altsaa stilles lige. Det eneste Forslag, der i saa Henseende er kommet frem, er Skolepengesystemet. Ogsaa der er der jo fra alle Sider udtalt, at principielt kan man slet ikke have Noget derimod, og kunde man, som det ærede Medlem udtrykte sig ved velvillig at understøtte den Fattige, hvor der er to Skoler, til ved Hjælp